
アイヌタイムズ

第24号

El AinuTimes n-ro 27 eldonita en la 20-a de decembro 2002
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Noya

(La ajnua [t.e. aina] lingvo)

Artemizio

(Esperanto)

オオヨモギ 写真提供: 林晋正樹氏

Noya a=nuyanuya kor húra ruy pe ne ruwe ne.
Néwaanpe 'kamuy noya' sekora=ye hi ka an,
'nupur noya' sekora=ye hi ka an.

Wentarap=an humi wen hi ta, noya a=muyekar
wa, takusa ne a=kar ruwe ne.

Néwaanpe a=i=epiru wa a=i=epotara ruwe ne.

Ene iki=an hi 'ka(si-ke) kik' sekora=ye.

KAWAKAMI Matuko katkemat ene hawean i;

"wakka us kamuy kosikiru' sekora=ye tusu
anak, pet or ta siyeye kur a=tura wa, inaw neya
takusa neya ani ekasi kamuy'oroytak kor,
takusa-ehoripi, inaw-ehoripi wa, wenkamuy
okewe kusu petne takusa ani kasi a=kik híne,

Se oni premas la artemiziajn foliojn, tio odoras.

Oni iam nomas tion 'kamuy noya', nome diaĵa
artemizio, aŭ 'nupur noya', nome inspirita
artemizio en la aina lingvo.

Se premsonĝi, oni faskigas artemiziajn tigon kaj
foliojn, kaj tio fariĝas herbo por preĝo.

Per tio oni purigas korpon.

Oni nomas iĝi tiel 'ka(si-ke) kik'.

S-ino KAWAKAMI Matuko

(prononcu:Macuko) diris jene: "La magio,
'wakka us kamuy kosikiru', estas ke oni iru kun
paciento, la avo diru preĝon per la arba
ekzorcilo 'inaw' aŭ la herba ekzorcilo 'takusa',
oni dancas kun 'inaw', por forpeli malbonan

pet or un nérok takusa opitta a=momka."

Tiri Yukie nuye kampisos' aynu *sin'yôsyû'* or ta noya oruspe an.

Okikirmuy eak noya pon ay situnpe kamuy oksutuhu osma wa ray.

Ne kampisos or ta ene a=nuye hi;
"Nékon ne humi ne nankor a, ci=kankitaye wano ci=pokisirke pakno tatkararse sikopayar. ("Nekonne humi ne nankora, chikankitaye wano chipokishirke pakno tatkararse sikopayar.

Senne ka suy aynu pito eak pon ay ene un=iyuninka kuni ci=ramu a i..."

Sennekashui ainupito eak ponai ene uniyuninka kuni chiramuai")

Oya kamuyyukar or ta, Okikirmuy noya ay ani irara isepotono neya astóma nitne kamuy neya rayke ruwe ne.

"Kayano Sigeru no aynu-go-ziten or ta ene kampinuye hi:

"Okikurmi kamuy aynumosir wa rikunkanto orikin hi ta aynumosir epunkinere kusu nisuk wa anu p noya-imos kamuy ne ruwe ne."

"Tiri Masiho bunrui-aynu-go-ziten" or ta ene kampinuye hi:

Sikot (*Titose*) or ta omkekar=an hi ta, wakka or noya a=omare wa, a=popte wa úsey mawe a=seru ruwe ne.

Omkekar kur sapaha amip ka a=kamure kor, poppetaasin=an kusu, ne omke pirka ruwe ne. Ene iki=an hi yaysumawkar ne sekora=ye.

NAKAMOTO Mutuko katkemat ene hawean i;

"Ku=tekehe píro hi ta, ku=kor tutto noya ham uk wa tekkotoro ani nuyanuya wa, pirihi kotukka wa korkoni ham kamure wa, korkoni kap ani sina ruwe ne."

Aoki Aiko katkemat ene hawean i;

diaĵon oni ekzorcas per tramalsekiĝanta 'takusa' kaj tute fluigas tiujn.

En la libro 'ainu ŝinjôsĵû', nome la ainaj versaj rakontoj, de TIRI Yukie (prononcu: ĈIRI Jukie) troviĝas rakonto pri artemizio.

La nuko de nigra vulpa diaĵo estis trafita per artemizia sago pafita de la aina duondia heroo Okikirmuy kaj la diaĵo mortis.

En la libro oni skribas jene;

"Mi tute ne komprenas, kio estas la problemo, sed mi doloras ĉion de la kapo ĝis la piedoj kiel la betula ŝelo brulas kaj malŝvelas.

Kontraŭ mia supozo tiel la malgranda sago pafita de homo suferigas min.

En alia 'kamuyyukar' la 'Okikirmuy' mortigas la leporan ĉefon petolanta per artemizia sago kaj la teruran malbonan spiriton.

En "Kayano Sigeru no aynu-go-ziten (prononcu: Kayano Ŝigeru no aynu-go-ĵiten)" oni skribas jene:

Kiam la duondiaĵo Okikirmi supreniras de 'aynumosir', nome homa mondo ĝis 'rikunkanto', nome aina ĉielo.

En "TIRI Masiho (prononcu: ĈIRI Maŝiho) bunrui-ainu-go-ziten (prononcu: ĵiten)", nome klasifikita aina vortaro de TIRI Masiho oni skribas jene:

En la urbeto Ĉitose kiam oni malvarmumas, oni enmetas artemiziajn foliojn en akvon, kion oni boligas kaj enspiras la vaporon.

Se oni vestas malvarmumulon per kimono, kiu ŝvitas, tial resaniĝas.

Tiu ago estas nomita 'yaysumawkar', nome ke oni per si enspiras la vaporon el pot.

S-ino NAKAMOTO Mutuko (prononcu: Mucuko) diris jene;

Kiam mi vundis al mi la manon, mia patrino kolektas artemiziajn foliojn, premas tiujn per manoj, kovras la vundon per tiuj, sur tio kovras per petazita folio kaj fiksas tion per petazita ŝelo.

S-ino AOKI Aiko diras jene;

"A=satke noya neya noya sinrici neya a=popte
wa a=ku kor, a=honihi arka hi pirka ruwe ne.

Noya sísam or ta *Ôyomogi (kiku-ka)* sekor re
an.

Samor mosir un *yomogi* akkari noya poro.

Ôyomogi anak aynumosir (*Hokkaidô*), yawani
(*Minami-tisima*), Karapto (*Saharin*) oruspe ne.
Kim us pe ne.

Kuromasam ta pirkano a=satke noya anak,
kanpô or ta *gaiyô* sekor a=ye p ne ruwe ne.

Gaiyô ani a=netopake a=popkere ruwe ne.

Sitetu-sayô ka kor pe ne ruwe ne.

A=namka wa a=honihi arka hi ta, ani a=pirkare
ruwe ne.

Kôkinsayô ka kor pe ne.

Noya or *seiyu* o ruwe ne.

Seiyu or ta *sineôru* neya húra motoho ne *tuyon*
neya usa okay pe an.

Paykar an kor, asir noya noya-sito ne a=kar ka
ki, noya *mogusa* ne a=kar ka ki.

Mogusa anak, *kyû* ki kor a=eywanke p ne ruwe
ne.

Oni infuzas kaj trinkas la sekigitan artemizion,
aŭ se infuzas kaj trinkas la radikon de tiu,
stomakodoloro ĉesas.

En Japanio oni nomas artemizion 'Oojomogi
(kiku-ka)'.
La artemizio el Hokkajdo estas pli granda ol de
la japana ĉefinsulo.

La 'Oojomogi' troviĝas en Hokkajdo, Sudaj
Kuriloj kaj Saĥaleno.

En monto kreskas tiuj.
La artemiziaj tigoj kaj folioj bone sekigitaj en la
ombrejo estas nomita 'Gaijoo' en ĉina medicino.

Per 'Gaijoo' oni varmigas la korpon.

Oni haltigas sangon per tiu.
Kiam la stomako doloras pro malvarmeco, oni
resanigas por la stomako.

Tiu ŝirmas la korpon kontraŭ mikroboj.

La artemizio enhavas esencan oleon.

La esenca oleo enhavas Cineoleon, la fonton de
bonodoro Thujoneon.

En printempo oni faras la rizkukon, moĉion kun
artemizio aŭ faras mokson el artemizio.

La mokso estas uzata por la moksoterapio,
tradicie uzata en Ĉinio k Japanio, nome ke oni
bruletigas la mokson el folioj de artemizio
proksime de preciza punkto de la haŭto por ĝin
varmigi.

Aĉetu nian la ajnuan gazeton "Ainutimes", ni petas.

Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),

2300 enoj 4 numere (ajnua kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.

La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.

(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,

Adreso: HAMADA Takaŝi

1-32-136, Tomioka, Otaru-ŝi, Hokkajdo,

e-poŝto: otarunay@yahoo.co.jp (japane),

TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

Se vi kontaktu Esperante, jene.

e-poŝto: hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.

2. *Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.*

3. *La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.*

4. La akcenta signo estas aldonita al la ain-lingvaj vortoj enhavanta esceptan akcenton. (Se la unua silabo estas malfermita, la dua silabo enhavas akcenton en Hokkajda dialekto de ain-lingvo. Kaj se la dua silabo estas malfermita, la unua silabo enhavas akcenton.)

5. **Verda litero estas Esperanta.**